

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Evy Šonkové a soudců Tomáše Kocourka a Sylvy Šiškeové v právní věci žalobkyně: **I. A. R.**, zastoupená Mgr. Umarem Switatem, advokátem se sídlem Dědinova 2011/19, Praha 11, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2024, č. j. OAM-1182/DS-D03-D06-2024, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2024, č. j. 55 Az 12/2024-26,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2024, č. j. 55 Az 12/2024-26, **se ruší.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 2. 10. 2024, č. j. OAM-1182/DS-D03-D06-2024, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení o žalobě a o kasační stížnosti celkem **261 Kč** k rukám jejího zástupce Mgr. Umara Switata, advokáta, a to do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.
- IV. Ustanovenému zástupci žalobkyně Mgr. Umaru Switatovi, advokátovi, **se přiznává** odměna ve výši **10 140 Kč**, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku.
- V. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně byla hlídkou cizinecké policie kontrolována, když přes území České republiky cestovala ukrytá v kamionu za příbuznými do Německa. Její cesta vedla i přes Bulharsko, kde byla zadržena policií, dostala doklady a požádala o mezinárodní ochranu. V ČR žádost o mezinárodní ochranu nepodala.

[2] Žalovaný rozhodl podle § 11 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, tak, že ve smyslu čl. 18 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (nařízení Dublin III), je státem příslušným ke zpětnému přijetí žalobkyně Bulharská republika. Žalovaný současně ve výroku doplnil, že napadené rozhodnutí je v souladu s § 11 odst. 2 větou druhou rozhodnutím podle § 25 písm. i) z důvodu uvedeného v § 10a odst. 1 písm. b) zákona o azylu.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného brojila žalobkyně žalobou, kterou Krajský soud v Praze (krajský soud) zamítl. Žalobkyně měla podle soudu možnost seznámit se s podklady rozhodnutí, a to i s protokolem o pohovoru. Sice se zřejmě neměla možnost seznámit s žádostí žalovaného adresovanou Bulharsku o individuální záruky týkající se azylového řízení a bezpečnosti žalobkyně, žalovaný však do doby vydání rozhodnutí odpověď z bulharské strany neobdržel a poté dospěl k závěru, že je její přemístění možné i bez individuálních záruk. Jestliže poté správní spis o takové podklady doplnil, nebyla to vada řízení mající vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí.

[4] Žalobkyně ani dostatečně nezpochybnila, že podala žádost o mezinárodní ochranu v Bulharsku. K tomuto závěru postačil její otisk prstu v databázi *Eurodac*, přičemž žalobkyně nesdělila kvalifikovanou pochybnost, že se tak stalo. O mezinárodní ochranu v ČR mohla požádat před zajištěním, nicméně to zjevně nechtěla, neboť plánovala jet do Německa. I kdyby tak ale učinila, příslušným státem pro posouzení žádosti by stále bylo Bulharsko, které ostatně svoji povinnost přijmout žalobkyni zpět uznalo.

[5] Pro posouzení otázky státu příslušného podle nařízení Dublin III je nerozhodná situace v Sýrii. Bulharský azylový systém sice je problematický, nedosahuje však systémových nedostatků, které by bránily přemístění. Žalobkyně líčila své zkušenosti s bulharským azylovým systémem příliš obecně. Tvrzené kožní problémy způsobené nedostatečnou hygienou v bulharském zařízení pro cizince blíže nepopsala, navíc při podání vysvětlení v ČR sdělila, že je zdravá a s ničím se neléčí. Zajištění stravy dvěma potravinovými balíčky s vícero potravinami je dostatečné, proti kvalitě bulharského jídla žádné konkrétní výhrady žalobkyně neměla. Jmenované nedostatky v zásadě odpovídají informaci o Bulharsku, z níž žalovaný vycházel.

[6] Tvrzení, že při podání žádosti o mezinárodní ochranu v Bulharsku chyběl tlumočník, neznamená, že se tak bude dít i v průběhu dalšího řízení, když dle zprávy Odboru azylové a migrační politiky (OAMP) jsou tlumočníci do arabštiny v Bulharsku dostupní. Ani žalobkynin popis zkušeností z Bulharska tak nenaplnuje vysoký práh závažnosti, který se vyžaduje pro závěr o existenci nedostatků systémové povahy ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení

pokračování

Dublin III. Neplyne ani ze sdělení unijních orgánů a soudních rozhodnutí, jak žalobkyně nekonkrétně namítala.

[7] Krajský soud neshledal důvod pochybovat, že v případě nebezpečí od převaděčů by bulharské orgány poskytly žalobkyni ochranu. Žalobkyně nekonkretizovala, proč by měly být bulharské orgány s prostředím nelegálních převaděčů propojené. Z jejich chování na bulharsko-turecké hranici vazby na převaděče neplynou.

II. Argumentace účastníků řízení

[8] Žalobkyně (stěžovatelka) brojí proti rozsudku krajského soudu kasační stížností, jejíž důvody podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (s. ř. s.). Namítá, že ostatní osoby zajištěné spolu se stěžovatelkou ve stejném kamionu byly již propuštěny ze zajištění, na rozdíl od stěžovatelky, což představuje porušení principu rovnosti cizinců před správním orgánem a legitimního očekávání. Krajský soud si protirečí, pokud jednak aprobejuje přemístění stěžovatelky do Bulharska bez individuálních záruk a zároveň uvádí, že případná hrozba ze strany převaděčů představovala individuální okolnost, kterou bylo nutné v řízení o přijetí zpět uvážit.

[9] Stěžovatelka nebyla seznámena s podklady žádosti žalovaného o individuální záruky týkající se azylového systému a bezpečnosti. Jestliže žalovaný nevyčkal na odpověď z bulharské strany, založil své rozhodnutí na neúplných podkladech, se kterými se navíc stěžovatelka neměla možnost obeznámit. Protože má stěžovatelka rodinné příslušníky v Německu, podle čl. 9 nařízení Dublin III měl být právě tento stát státem příslušným pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Stěžovatelka opakuje, že má důvodné obavy o svůj život kvůli výhrůžkám ze strany převaděčů. Azylové řízení čelí v Bulharsku systémovým nedostatkům. Stěžovatelce tam nebyl k dispozici tlumočník, a nevěděla tak, jaké dokumenty podepisuje.

[10] V doplnění kasační stížnosti stěžovatelka prostřednictvím ustanoveného zástupce zopakovala, že v Bulharsku je její život v ohrožení ze strany převaděčů, byla jimi zneužita a stala se obětí trestné činnosti. Bulharsko není schopno zajistit její bezpečnost, navíc je pro ni cizí zemí. Napadené rozhodnutí brání stěžovatelce v kontaktu s blízkými příbuznými. Nově namítla, že pobývala na českém území víc než pět měsíců, a proto je podle nařízení Dublin III příslušným státem ČR.

[11] Žalovaný se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnil se závěry krajského soudu.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[12] Při posuzování kasační stížnosti Nejvyšší správní soud (NSS) hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Jedná se však o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, a v souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. je proto nejprve nutné posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Není-li tomu tak, NSS kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního NSS podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39,

č. 933/2006 Sb. NSS, *Ostapenko*, v němž vymezil podmínky, za kterých je kasační stížnost přijatelná. Dovodil, že o přijatelnou kasační stížnost se může jednat v následujících typových případech: 1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou NSS; 2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; 3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturu odklon; 4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatelky.

[13] Stěžovatelka v kasační stížnosti namítla, že už ve správním řízení uvedla, že jí od převaděčů hrozí újma na zdraví nebo životě, což je okolnost, která měla být v řízení o přijetí zpět i podle krajského soudu uvažována. Pak ale považuje za chybné, když krajský soud současně aproboval i závěr žalovaného, že přemístění bez individuálních záruk bylo možné. Podle stěžovatelky měl žalovaný správně vyčkat odpovědi bulharské strany na žádost o poskytnutí garancí. Nesouhlasila s krajským soudem, že žalovaný vycházel z dostatečně zjištěného skutkového stavu a podklady správně vyhodnotil.

[14] Stěžovatelka skutečně již v žalobě požadovala nejen prověřit existenci systémových nedostatků azylového řízení či podmínek přijetí žadatelů v přijímajícím státě, ale i přihlídnout k individuálním rizikům, které by pro ni přemístění zakládalo. Navíc v případech, kdy je „ve hře“ aplikace principu *non-refoulement* (zásady nenavrácení), je podle judikatury zapotřebí vykročit mimo rámec žalobních bodů (rozsudek NSS ze dne 21. 3. 2006, č. j. 2 Azs 75/2005-75, či usnesení rozšířeného senátu ze dne 8. 3. 2011, č. j. 7 Azs 79/2009-84, č. 2288/2011 Sb. NSS, bod 22). Námitky stěžovatelky podle přesvědčení NSS vyžadovaly posouzení, zda nebyl napadeným rozhodnutím porušen závazek státu nevrátit cizince do jiného státu, kde by byl podroben nelidskému nebo ponižujícímu zacházení [čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva) a čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod].

[15] Podle čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III, „[n]ení-li možné přemístit žadatele do členského státu, který byl primárně určen jako příslušný, protože existují závažné důvody se domnívat, že dochází k systematickým nedostatkům, pokud jde o azylové řízení a o podmínky přijetí žadatelů v daném členském státě, které s sebou nesou riziko nelidského či ponižujícího zacházení ve smyslu článku 4 Listiny základních práv Evropské unie, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, pokračuje v posuzování kritérií stanovených v kapitole III, aby zjistil, jestli nemůže být určen jako příslušný jiný členský stát“, přičemž třetí pododstavec dále stanoví, že „[p]okud podle tohoto odstavce nelze provést přemístění do žádného členského státu určeného na základě kritérií stanovených v kapitole III ani do prvního členského státu, v němž byla žádost podána, členský stát, který vede řízení o určení příslušného členského státu, se stává příslušným členským státem“.

[16] Citované ustanovení reaguje na to, že přestože je Společný evropský azylový systém, jehož je nařízení Dublin III zásadní součástí, vybudován na vzájemné důvěře mezi členskými státy a na předpokladu, že zacházení s žadateli o azyl v každém členském státě splňuje požadavky Listiny základních práv EU, Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, nelze vyloučit, že tento systém v praxi narazí v určitém členském státě na závažné funkční problémy, a bude zde tudíž dáno riziko, že žadatelé o mezinárodní ochranu budou v případě přemístění do tohoto členského

pokračování

státu vystaveni zacházení, které je neslučitelné s jejich základními právy. V rámci dublinského systému tak nelze přemísťovat žadatele o mezinárodní ochranu do zemí, v nichž azylové řízení nebo podmínky přijetí žadatelů o mezinárodní ochranu vykazují natolik závažné, tedy systémové nedostatky z hlediska závazných standardů Společného evropského azylového systému (zejména směrnic Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU, 2011/95/EU nebo 2013/32/EU), že by zde v případě přemístění žadatele do dané země dublinského systému vzniklo riziko nelidského či ponižujícího zacházení s tímto žadatelem rozporné s požadavky zejména čl. 4 Listiny základních práv EU, resp. čl. 3 Úmluvy, jak byly konkretizovány v judikatuře obou evropských soudů, tedy Soudního dvora Evropské unie a Evropského soudu pro lidská práva. (Přímo k možnosti vzniku takové újmy v rámci uplatňování dublinského systému srov. zejména rozsudky velkého senátu Soudního dvora ze dne 21. 12. 2011 ve věci C-411/10 a C-493/10, N. S. a M. E., ze dne 14. 11. 2013 ve věci C-4/11, Puid, a ze dne 10. 12. 2013 ve věci C-394/12, Abdullahi, a dále rozsudky velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 21. 1. 2011 ve věci M. S. S. proti Belgii a Řecku, stížnost č. 30696/09 a ze dne 4. 11. 2014 ve věci Tarakhel proti Švýcarsku, stížnost č. 29217/12.)

[17] Lze tedy shrnout, že stěžovatelka v zásadě namítá nesprávnou aplikaci čl. 3 odst. 2 druhého pododstavce nařízení Dublin III opírající se o nedostatečně zjištěný skutkový stav věci, na jehož základě krajský soud dospěl k závěru, že přemístění stěžovatelky do Bulharska je možné. NSS shledal kasační stížnost přijatelnou, neboť krajský soud nesprávně považoval žalovaným zjištěný skutkový stav za dostatečný pro to, aby mohl posoudit zákonnost jeho závěru, že předání stěžovatelky do Bulharska je možné. To představuje zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního posouzení. Kdyby k němu nedošlo, věcné rozhodnutí krajského soudu by bylo odlišné.

[18] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů splňujících kritéria přijatelnosti, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

[19] Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil, že stěžovatelka byla v průběhu cesty kamionem, a i následně během pobytu v ČR, vystavena traumatizujícím zážitkům značné intenzity. Žalovaný ani krajský soud je nerozpoují. Stěžovatelka měla strávit tři dny spolu s mnoha dalšími lidmi v uzavřeném nákladovém prostoru kamionu (do přeplněného návěsu byla dle svých slov donucena nastoupit pod pohrůžkou násilí). Popsala, že posledního dne už lidé uvnitř neměli dostatek kyslíku na dýchání, a když polovina z nich upadla do bezvědomí, snažili se zavolat prostřednictvím mobilního telefonu o pomoc. Po marné snaze o její získání od převaděčů kontaktovali českou policii, která kamion zachytila (stalo se to dne 2. 9. 2024). Oživování jedné z žen, která byla už v bezvědomí, nebylo úspěšné, zemřela. Z protokolu o pohovoru ze dne 24. 9. 2024 plyne, že stěžovatelka je kvůli tomuto zážitku ve stresu, stále myslí na cestu kamionem a denně proto bere léky.

[20] Události během cesty kamionem (dle rekapitulací obsahu správních spisů v rozsudcích Krajského soudu v Praze ze dne 16. 10. 2024, č. j. 44 A 21/2024-24, bod 4, a Městského soudu v Praze ze dne 18. 10. 2024, č. j. 21 A 44/2024-22, bod 5) obdobně vylíčili i další dva žadatelé o mezinárodní ochranu, které stěžovatelka označila v žalobě i kasační

stížnosti, a s nimiž cestovala společně. Tyto informace tedy pochází z více zdrojů, nikdo je v celém řízení nerozporoval a ani nevystaly pochybnosti o jejich pravdivosti.

[21] V průběhu správního řízení stěžovatelka dále uvedla, že převaděči se spojili s jejími příbuznými v Německu, zjišťují, kde se stěžovatelka nachází, a vyhrožují jí smrtí. Důvodem má být jednak dluh vůči převaděčům za cestu, ale také její účast na přivolání policie během jízdy kamionem a spolupráce s policií, např. poskytnutí výpovědi použitelné při trestním stíhání zadrženého řidiče kamionu. Kontaktovali ji také během zajištění v ČR. Ani tato tvrzení žalovaný a krajský soud nerozporovali.

[22] Výše shrnuté skutečnosti podle NSS naznačují, že stěžovatelka se v době, kdy žalovaný ověřoval splnění podmínek pro její předání zpět do Bulharska, mohla nacházet ve vážné situaci, pokud jde o její psychický stav, což mělo vést žalovaného k úvaze, zda ji má považovat za tzv. zranitelnou osobu a přizpůsobit tomu svůj postup.

[23] Podle § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu se pro účely tohoto zákona zranitelnou osobou rozumí zejména nezletilá osoba bez doprovodu, rodič nebo rodina s nezletilým dítětem nebo rodič nebo rodina se zletilým dítětem se zdravotním postižením, osoba starší 65 let, osoba se zdravotním postižením nebo s vážným onemocněním, těhotná žena, oběť obchodování s lidmi nebo osoba, která byla mučena, znásilněna nebo podrobena jiným vážným formám psychického, fyzického nebo sexuálního násilí. Obdobně čl. 21 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (dále jen „přijímací směrnice“) stanovuje, že členské státy mají povinnost zohlednit *„ve vnitrostátních právních předpisech provádějících tuto směrnici zvláštní situaci zranitelných osob, například nezletilých osob, nezletilých osob bez doprovodu, zdravotně postižených osob, starších osob, těhotných žen, osamělých rodičů s nezletilými dětmi, obětí obchodování s lidmi, osob trpících závažnou chorobou, osob s duševní poruchou a osob, které byly podrobeny mučení, znásilnění nebo jiným formám hrubého psychického, fyzického nebo sexuálního násilí, jako jsou oběti ženské obřízky.“*

[24] Zranitelnost je kombinací osobních (vnitřních) faktorů a vnějšího prostředí. Jde o neformální koncept, který má zajistit zvláštní pozornost i přístup členských států k osobám, jejichž situace je významně ztížena. To má být kompenzováno jak odchylkami v procesních pravidlech, tak materiálním a souvisejícím zabezpečením specifických potřeb, které z důvodu, proč jsou považovány za zranitelné, tyto osoby mají. Zákon o azylu ve shodě s judikaturou ESLP předpokládá, že zranitelnost osoby je nutné posuzovat s ohledem na konkrétní situaci každého jednotlivce, a definice proto neobsahuje uzavřený výčet. Zranitelnost žadatele o mezinárodní ochranu je vždy třeba posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti, přičemž roli mohou hrát i případné traumatické prožitky během jeho cesty, neboť i ty mohou vedle dlouho trvajícího stresu způsobit závažné zdravotní (psychické) obtíže, nebo k nim přispět. Žalovaný je za situace, kdy je obeznámen s tím, že cizinec prožil traumatizující událost, povinen věnovat zvýšenou pozornost zjišťování skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti (srov. rozsudek NSS ze dne 13. 9. 2017, č. j. 6 Azs 66/2017-49, č. 3655/2017 Sb. NSS, bod 28, ve vztahu k věrohodnosti výpovědi traumatizované osoby).

pokračování

[25] Žalovaný se explicitně nevyjádřil, zda stěžovatelku považoval za zranitelnou osobu. V napadeném rozhodnutí se zabýval tím, zda existují závažné důvody se domnívat, že v přijímajícím státě netrpí azylové řízení a podmínky přijetí systémovými nedostatky ve smyslu čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin III (pozn. NSS - v citaci je kvůli nepřesnosti překladu užit nesprávný pojem „systematické nedostatky“). Žalovaný vycházel z Informace OAMP ze dne 26. 3. 2024 (dále „Informace OAMP“) a vyzdvihl zásadu vzájemné důvěry mezi členskými státy, pokud jde o dodržování základních lidských práv. Tímto pohledem hodnotil tvrzení stěžovatelky o nízké kvalitě služeb poskytovaných žadatelům o mezinárodní ochranu na území Bulharska a dospěl k závěru, že v jejím případě porušení čl. 4 Listiny základních práv Evropské unie nehrozí. V následující pasáži (dolní část str. 4) z Informace OAMP však také rekapituloval, že bulharská legislativa počítá s identifikováním zranitelných osob majících nárok na nadstandardní služby, přičemž výslovně zmínil, že se to může týkat i osob s duševními problémy či obětí psychického násilí. Ke stěžovatelčinu sdělení, že je ve stresu v důsledku strastiplné cesty kamionem, je jí vyhrožováno pašeráky a obává se o svou bezpečnost, žalovaný uvedl, že doprovod české policie jí zajistí bezpečnost v průběhu transferu a na místě bude předána kompetentním bulharským orgánům. V případě přetrvávajících obav se může obrátit na místní policii či státní orgány. Připustil, že její svědectví by mohlo přispět k tomu, aby pašování lidí v nehumánních podmínkách vymizelo. Údaje o tom, kdy a kam bude transferována, se k převaděčům nemohou dostat. Bulharské straně poskytne všechny informace k jejímu případu, aby mohla být poskytnuta dostatečná ochrana před převaděči a aby k jejímu případu bylo přistupováno jako k případu hodnému zvláštního zřetele.

[26] Z obsahu správního rozhodnutí je tedy patrné, že žalovaný určitou pozornost specifikům stěžovatelčina případu věnoval, nicméně podle NSS tak nečinil důsledně. O předání rozhodl přesně měsíc poté, co policie zastavila kamion, v němž stěžovatelka cestovala, a informace čerpal z vysvětlení poskytnutého policii hned následujícího dne a pohovoru vedeného po 22 dnech od události. V odůvodnění svého rozhodnutí naznačil, že stěžovatelčin případ nese rysy, které by mohly bulharské orgány vést k tomu, aby zvážily, jestli na ni není třeba nahlížet jako na zranitelnou osobu, která má nárok na vyšší standard zacházení. Jinak by zřejmě související informace o možnostech daných bulharskými vnitrostátními pravidly z Informace OAMP nerekapituloval. Sám se však této úvaze vyhnul.

[27] Podle NSS však indicie, které ve stěžovatelčině věci vyšly najevo (viz odstavce [19] až [21]), měly vést žalovaného k tomu, aby se zaměřil sám na posouzení, zda je stěžovatelka zranitelnou osobou. Cesta kamionem v nehumánních podmínkách vystupňovaných až k ohrožení života, která se odehrála před pouhými několika málo týdny, pro ni zjevně mohla představovat velmi traumatický zážitek, jež dále ještě umocnilo vyhrožování od organizovaných převaděčů. To v synergii mohlo vyústit až v pocit bezvýchodnosti její situace a přiblížit zásah do její psychiky, který si podle všeho vyžádal i medikaci, k určité formě psychického násilí. Jedná se o životní situaci s velmi intenzivní závažností, u které nelze vyloučit, že zanechá na duševním zdraví významné šrámy. Ačkoli stěžovatelka nespadá pod demonstrativní výčet osob podle § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu, resp. čl. 21 přijímací směrnice, přesto není vyloučeno, že byl tento pojem v jejím případě naplněn.

[28] I když stěžovatelka nepředložila lékařskou zprávu, věrohodné indicie, konkrétně výše popsané zážitky z cesty, s tím spojené tvrzené psychické problémy

a vyhrožování převaděčů zesilující obavy o život měly být pro žalovaného dostatečným impulsem, aby dále aktivně zjišťoval, zda popsané těžkosti dosahují takové intenzity, že je třeba stěžovatelku považovat za zranitelnou osobu. S paušalizujícím záznamem odpovědi stěžovatelky na obvyklou otázku, zda je zdravá: „Jsem zdravá, neléčím se s ničím“ v protokolu o podání vysvětlení ze dne 3. 9. 2024, se rozhodně spokojit neměl (obdobně srov. rozsudek NSS ze dne 20. 8. 2015, č. j. 1 Azs 123/2015-47, bod 25). Vhodným podkladem pro zjištění zdravotního stavu pro účely posouzení kritérií zranitelnosti je odborné lékařské posouzení (rozsudky NSS ze dne 14. 11. 2017, č. j. 5 Azs 223/2017-27, bod 27, a ze dne 13. 6. 2019, č. j. 5 Azs 327/2018-18, bod 21).

[29] Podle přesvědčení NSS není vyloučeno, aby žalovaný sám dospěl k závěru, že již na podkladě stěžovatelčiných nezpochybněných tvrzení a pozorovaného chování ji lze označit za zranitelnou osobu, neboť pracovníci žalovaného podobně jako pracovníci Správy uprchlických zařízení mají na tomto poli jistě mnoho zkušeností. Stěží si však lze představit, že by za popsané situace bez objektivizace zdravotního stavu na základě odborného lékařského posouzení žalovaný dospěl k přesvědčivému závěru, že stěžovatelka zranitelnou osobou není.

[30] Žalovaný všem aspektům stěžovatelčina případu, zejména těm naznačujícím, že by mohla být ve špatném zdravotním stavu (kvůli psychickému traumatu), nevěnoval patřičnou pozornost. Kasační soud si je dobře vědom toho, že situace, kdy se cizinci ocitnou na území některé z tranzitních zemí ve špatném stavu vyvolaném nelegální strastiplnou cestou, není nijak výjimečná. Každý člověk však prožité nesnáze vnitřně zpracovává jinak a následky se pochopitelně mění i plynutím času. Žalovaný podle soudu pochybil tím, že se navzdory znepokojivým informacím, které již měl, nepokusil o aktuální zdravotní stav stěžovatelky a prognóze jeho vývoje zjistit víc. K tomu se nabízel jednak podrobnější pohovor zaměřený na zjištění, zda a nakolik se stěžovatelka s prožitým traumatem již vyrovnala, jednak bylo možné opatřit odborné medicínské posouzení. To mohlo prvotní předpoklad potvrdit, ale i vyvrátit. Ačkoli stěžovatelka sdělila, že denně bere léky (a to v přímé souvislosti se sdělením, že je ze zážitků z kamionu ve stresu a stále na to myslí), soudu není nic známo o tom, o jaké léky se jedná a jak se k nim stěžovatelka v zařízení pro zajištění cizinců dostala. Není nepravděpodobné, že jí byly poskytnuty v souvislosti se sdělenými psychickými potížemi, tudíž na základě lékařského vyšetření, o němž však správní spis neobsahuje žádnou zmínku.

[31] Zjištění aktuálního zdravotního stavu je podstatné proto, že teprve na jeho základě je možné stanovit, zda a případně jaké zvláštní potřeby jsou s tím spojeny. Nelze pomíjet, že výrazně zhoršený psychický stav může, stejně jako medikace v té souvislosti užívaná, ovlivnit schopnost srozumitelně a dostatečně popsat, jakými potížemi osoba trpí, jakož i způsobilost postarat se samostatně o ochranu svých práv. To se může projevit i později během pokračování procesu posouzení důvodnosti žádosti o mezinárodní ochranu podané v Bulharsku. Pro nyní projednávanou věc je ovšem podstatné zejména to, že bez představy o tom, jaké zacházení stav předávané osoby vyžaduje, nelze ověřit, jestli podmínky v přijímajícím státě přijetí vůbec umožňují. Z informace OAMP, z níž žalovaný vycházel, plynou pouze zcela obecné informace stran zacházení se zranitelnými osobami, nejde tedy o podklad, který by svou podrobností pokrýval všechny eventuality, které jsou myslitelné ve stěžovatelčině situaci, proto nemůže být pro případ závěru žalovaného, že je stěžovatelka

pokračování

zranitelnou osobou, pro rozhodnutí dostatečný. Snesitelné podmínky pro „průměrné“ žadatele o azyl v Bulharsku, jak byly s ohledem na zásadu důvěry mezi členskými státy shledány v této věci, mohou být pro osoby zranitelné nedostačující z hlediska požadavků předcházení porušení čl. 3 Úmluvy.

[32] Povinností žalovaného přitom je ověřit, zda je přemístění cizince do jiného členského státu realizovatelné i v kontextu zdravotních důvodů – viz rozsudek SDEU ze dne 16. 2. 2017, ve věci C – 578/16 PPU, C. K., H. F., A. S. *proti Slovinské republice*, bod 96, podle něhož článek 4 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že „za okolností, kdy by přemístění žadatele o azyl, který trpí obzvláště závažným duševním nebo fyzickým onemocněním, s sebou neslo skutečné a prokázané riziko značného a nevratného zhoršení jeho zdravotního stavu, představuje toto přemístění nelidské a ponižující zacházení ve smyslu uvedeného článku“. Podle tohoto rozsudku SDEU, i při neexistenci závažných důvodů domnívat se, že dochází k systémovým nedostatkům v členském státě příslušném pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu, je povinností orgánů členského státu, který má provést přemístění, vyloučit jakoukoli závažnou pochybnost týkající se dopadů přemístění na zdravotní stav dotčené osoby a přijmout nezbytná opatření pro to, aby k jejímu přemístění došlo za podmínek, které umožňují vhodným a dostatečným způsobem ochránit zdravotní stav této osoby. Dle citovaného rozsudku „*přemístění žadatele o azyl v rámci nařízení Dublin III lze provést pouze za podmínek, které vylučují, že toto přemístění s sebou pro dotčenou osobu ponese skutečné riziko, že bude vystavena nelidskému či ponižujícímu zacházení ve smyslu článku 4 Listiny. V tomto ohledu není možné bez dalšího vyloučit, že vzhledem k obzvláště závažnému zdravotnímu stavu žadatele o azyl může jeho přemístění na základě nařízení Dublin III s sebou takové riziko nést*“ (body 65 a 66). V případě, že přijetí uvedených opatření nebude vzhledem k obzvláštní závažnosti onemocnění dotčeného žadatele dostatečné k zajištění, že jeho přemístění s sebou neponese skutečné riziko značného a nevratného zhoršení jeho zdravotního stavu, přísluší orgánům dotčeného členského státu, aby odložily výkon přemístění této osoby, a to do doby, než bude její stav takový, že bude způsobila k takovému přemístění (srov. již citovaný rozsudek NSS č. j. 5 Azs 223/2017-27, body 23 a 26).

[33] Z odůvodnění napadeného rozhodnutí se naznačuje, že žalovaný sice sám stěžovatelku za zranitelnou nepovažoval (ovšem bez dostatečných zjištění, viz výše), ale pokud jde o podmínky na bulharské straně, spoléhal na to, že i tam existují nástroje umožňující zranitelné osoby identifikovat a zajistit jim adekvátní (privilegované) zacházení. Dokonce požádal o individuální záruky (týkající se však zajištění bezpečnosti kvůli jejím obavám z převaděčů), avšak odpovědi bulharské strany nevyčkal, a vydal rozhodnutí o předání bez nich. Proč od svého původního záměru opatřit pro stěžovatelku garance speciálního zacházení upustil, v rozhodnutí nijak nevysvětlil. Ačkoli je tedy z jeho postupu zřejmé, že její případ považoval za určitým způsobem výjimečný, sám si dostatek zjištění o stavu stěžovatelky a jejích potřebách neopatřil, a ponechal vše na přijímajícím státě. NSS považuje postup žalovaného za nekonzistentní, neboť sice určitá specifika věci vzal v potaz, ale neučinil kroky potřebné pro úvahu, za jakých podmínek je předání při dodržení mezinárodních závazků možné.

[34] V obecné rovině by žalovanému nebylo možné vytknout, že pro ujištění se o vhodnosti přijímacích podmínek pro předání stěžovatelky (původně) zvolil cestu žádosti

o individuální záruky. Pokud by poskytnuté garance byly dostatečně konkrétní, tedy zajišťovaly zacházení adekvátní ke zdravotnímu stavu stěžovatelky, mohly plnohodnotně nahradit zprávu o přijímajícím státě zaměřenou na zodpovězení otázek souvisejících s podmínkami přijetí zranitelných osob (zde traumatizovaných, s psychickými potížemi apod.), jejíž opatření by jinak bylo nezbytné. Obecná odpověď dožádaného státu ujistující toliko o souladu postupu s požadavky evropského a národního práva, jakou obdržel žalovaný po vydání napadeného rozhodnutí, by však dostatečným podkladem nebyla.

[35] Předání do státu, který je pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu příslušný, sice má být rychlé, ale žalovaný nemůže rezignovat na povinnost opatřit si dostatek skutkových zjištění, jež mu dovolí důvodně spoléhat, že předáním neporuší princip nenavrácení (*non-refoulement*). Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 9. 11. 2020, č. j. 5 Azs 65/2020-31, č. 4106/2021 Sb. NSS, přesto že vyzdvihl respekt k zásadě vzájemné důvěry mezi členskými státy, v bodě 21 konstatoval, že při posouzení překážek předání do jiného členského státu EU v rámci tzv. dublinského systému nelze odhlížet od individuální situace cizince a z toho plynoucího rizika porušení čl. 4 Listiny základních práv EU či čl. 3 Úmluvy. Přemístění podle nařízení Dublin III lze provést pouze za situace, kdy příslušný členský stát nebude mít problém – systémově v obecné rovině, případně i v rovině individuální (např. z důvodu zvláště závažného zdravotního stavu) – se zajištěním alespoň minimálních důstojných podmínek, pokud jde o řízení a o podmínky přijetí dotčeného žadatele (bod 22 téhož rozhodnutí).

[36] Lze tedy shrnout, že NSS má na rozdíl od krajského soudu za to, že žalovaný svým povinností nedostál. Nepřihlédl ke specifickým okolnostem na straně stěžovatelky a neshromáždil dostatek podkladů pro to, aby si ujasnil, zda ji je třeba považovat za zranitelnou osobu. V návaznosti na to nemohlo být shledáno dostatečným ani jeho posouzení, zda je přemístění stěžovatelky podle čl. 3 odst. 2 nařízení Dublin III možné. Protože krajský soud rozhodnutí žalovaného pro tyto vady nezrušil, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.], proto NSS napadený rozsudek zrušil.

[37] Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že nemá pochybnosti o tom, že stěžovatelka žádost o mezinárodní ochranu v Bulharsku skutečně podala. Jak totiž uvedl NSS v rozsudku ze dne 23. 11. 2023, č. j. 7 Azs 228/2023-25, bod 22, obecně je možné shodu otisků prstů v systému *Eurodac* považovat za dostatečný důkaz pro prokázání, zda již žadatel podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v jiném členském státě. Musely by vyvstat další, kvalifikované skutečnosti, které by mohly takto zjištěný skutkový stav zpochybnit, což se nyní nestalo. Postup žalovaného spočívající ve snaze o přemístění stěžovatelky do příslušného členského státu podle nařízení Dublin III považuje NSS za legitimní. Pochybení shledává toliko v nezohlednění specifické situace stěžovatelky, pokud jde o posouzení, zda je zranitelnou osobou, což samozřejmě neznamená, že by její přemístění bylo vyloučené.

[38] Pro úplnost lze dodat, že NSS v napadeném rozsudku krajského soudu nespatřuje vady, které by mohly svědčit o jeho nepřezkoumatelnosti. Jeho závěry nejsou vnitřně rozporné ani tam, kde krajský soud uvádí, že neseznámení stěžovatelky s žádostí o individuální záruky nezaložilo nezákonnost rozhodnutí žalovaného (bod 24), a poté zmiňuje, že hrozba újmy na zdraví či životě představuje individuální okolnost ke zvážení

pokračování

(bod 45). V následujících pasážích totiž krajský soud vysvětluje, proč lze podle jeho mínění bulharským orgánům důvěřovat v tom, že stěžovatelku před případnou hrozbou ze strany převaděčů dokážou ochránit, a na individuálních zárukách tedy netřeba trvat.

[39] Nejvyšší správní soud zároveň nepovažuje za vadnou argumentaci krajského soudu, pokud uvádí, že samotné neseznámení stěžovatelky s žádostí o individuální záruky nepředstavuje vadu řízení způsobující nezákonnost, jestliže žalovaný ve svém rozhodnutí odeslání této žádosti nijak nezohlednil a dospěl k závěru, že přemístění stěžovatelky je možné i bez těchto záruk. Tento závěr je v souladu s rozsudkem NSS ze dne 31. 8. 2015, č. j. 8 As 149/2014-68, bod 34, a tam citovanou judikaturou, a kasační stížnost z tohoto důvodu podmínky přijatelnosti nesplňuje (k postupu NSS zahrnujícímu rozlišování námitek stran přijatelnosti srov. např. rozsudek NSS ze dne 11. 6. 2021, č. j. 10 As 154/2021-23, body 9 až 11). Námitku, že žalovaný měl aplikovat čl. 9 nařízení Dublin III, který by založil příslušnost Spolkové republiky Německo, kde pobývají stěžovatelčini rodinní příslušníci, stěžovatelka neuplatnila v řízení před krajským soudem, ač tak učinit mohla. Tato námitka je proto podle § 104 odst. 4 s. ř. s. nepřijatelná. NSS také nemohl přihlídnout ke skutečnosti tvrzené stěžovatelkou, že na území ČR údajně pobývá již déle než 5 měsíců, ze které dovozuje, že nejsou splněny podmínky k realizaci nařízení Dublin III. Pátý měsíc jejího pobytu měl uplynout až v řízení před NSS, jedná se tedy o novou skutečnost uplatněnou po vydání napadeného rozsudku krajského soudu, NSS k ní proto podle § 109 odst. 5 s. ř. s. nepřihlédl. Podmínkou pro aplikaci čl. 13 odst. 2 nařízení Dublin III je navíc, aby žadatel žil na území členského státu 5 měsíců před podáním žádosti o mezinárodní ochranu, nikoli poté.

[40] Ve vztahu k nepřítomnosti tlumočníka jako jediné konkrétní námitce vznesené v kasační stížnosti k tvrzeným systémovým nedostatkům bulharského azylového systému lze uvést, že napadený rozsudek je v souladu s rozsudkem NSS ze dne 15. 10. 2020, č. j. 3 Azs 323/2019-32, bod 19, podle něhož nelze problémy s tlumočením považovat za systémový nedostatek. Totéž již ostatně NSS stěžovatelce vysvětlil v usnesení ze dne 18. 12. 2024, č. j. 2 Azs 245/2024-35, bod 11, které se týkalo přezkumu rozhodnutí o prodloužení jejího zajištění. I námitka o systémových nedostacích v Bulharsku je proto nepřijatelná, neboť krajský soud tuto otázku posoudil v souladu s judikaturou NSS.

[41] S ohledem na zrušovací důvod se NSS již námitkami týkajícími se rozdílného přístupu k ostatním cizincům cestujícím v tomtéž kamionu a vlivu rozhodnutí žalovaného na kontakt stěžovatelky s rodinou pro nadbytečnost nezabýval.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[42] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadený rozsudek zrušil (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). Jelikož již v řízení před krajským soudem byly dány důvody pro zrušení rozhodnutí žalovaného a krajský soud by nemohl postupovat jinak, než rozhodnutí žalovaného zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení, NSS za použití § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil i žalobou napadené rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 78 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Zruší-li NSS i rozhodnutí správního orgánu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento správní orgán

vázán právním názorem vysloveným NSS ve zrušovacím rozhodnutí [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.].

[43] V dalším řízení je na žalovaném, aby posoudil, zda lze stěžovatelku považovat za zranitelnou osobu, a pokud ano, aby zjistil, zda jsou přijímací podmínky v Bulharsku s ohledem na její konkrétní situaci dostatečné.

[44] Protože NSS zrušil rozsudek krajského soudu i rozhodnutí žalovaného, je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, které předcházelo zrušenému rozhodnutí krajského soudu (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první s. ř. s. (ve spojení s § 120 s. ř. s.), podle kterého má úspěšný stěžovatel právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti žalovanému, který ve věci úspěch neměl.

[45] Stěžovatelka je osvobozena od placení soudních poplatků, v řízení před krajským soudem jí vznikly hotové výdaje (§ 57 s. ř. s.) ve výši 174 Kč tvořené poštovným za zaslání žaloby (obálka na č. l. 8 spisu krajského soudu) a doplnění žaloby (obálka č. l. 23a spisu krajského soudu). V řízení o kasační stížnosti jí vznikly hotové výdaje ve výši 87 Kč tvořené poštovným za zaslání kasační stížnosti (obálka č. l. 11 spisu NSS).

[46] Stěžovatelce byl usnesením NSS ustanoven zástupcem advokát. V takovém případě platí hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Pro určení výše nákladů spojených s tímto zastoupením se použije podle § 35 odst. 2 s. ř. s. vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění účinném od 1. 1. 2025 (advokátní tarif). Ustanovený zástupce učinil v řízení o kasační stížnosti dva úkony právní služby, a to převzetí a příprava zastoupení včetně první porady s klientem [§ 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu] a doplnění kasační stížnosti [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za každý úkon náleží zástupci odměna 4 620 Kč, zvýšená o 450 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). NSS zástupci nepřiznal požadované náklady za úkon spočívající v poradě se stěžovatelkou, neboť porada s klientem je již obsažena v úkonu převzetí a příprava zastoupení dle § 11 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu. Protože zástupce není plátcem DPH, jedná se o částku konečnou. Ustanovenému zástupci tak náleží odměna ve výši 10 140 Kč, která mu bude vyplacena z účtu NSS do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. března 2025

Eva Šonková
předsedkyně

pokračování

2 Azs 5/2025 - 51

n
á
t
u